

Nr 597.

Av fru **Wallin m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 127, angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.*

I proposition nr 127 den 26 februari 1954 angående anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. har Kungl. Maj:t framlagt förslag för riksdagen rörande bl. a. förvärv av Älvkarleby ålderdomshem m. m., i anledning varav vi få framhålla följande.

I skrivelse den 16 juni 1942 till kommunalnämnden i Älvkarleby kommun hemställde medicinalstyrelsen, efter att ha besiktigat kommunens ålderdomshem och verkställt utredning angående kostnaderna för dess förändring till sekundärvdelning till Ulleråkers sjukhus, att kommunalnämnden ville taga ställning till frågan om hemmets försäljning. Med hänsyn till det värde huset representerade före eventuell ombyggnad förklarade sig medicinalstyrelsen villig hos statsmakterna tillstyrka ett inköpspris av 148 000 kronor, vartill komme värdet av den mark som kunde komma att överlåtas. Kommunalnämnden beslöt enhälligt föreslå fullmäktige att antaga medicinalstyrelsens erbjudande. Den 20 juli 1942 beslöto fullmäktige att till sistnämnda pris försälja ifrågavarande ålderdomshem med tillägg av värdet av den mark, som kunde komma att överlåtas. Vid sammanträde den 15 september 1942 ha därefter fullmäktige beslutit att mot en ersättning av cirka 20 000 kronor jämväl överlåta erforderlig mark, omkring 7 hektar, vilket pris medicinalstyrelsen har funnit skäligt. Byggnadsstyrelsen har ansett det byggnaden åsatta priset rimligt.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag (prop. nr 51) beslöt 1943 års riksdag (skr. nr 96) att bemyndiga Kungl. Maj:t att låta träffa avtal angående förvärv för statens räkning för en kostnad av sammanlagt 1 027 800 kronor av bl. a. Älvkarleby kommuns ålderdomshem för utnyttjande såsom sekundärvdelning i anslutning till befintligt statligt sinnessjukhus. Av nämnda belopp hade 168 000 kronor beräknats för inköp av ålderdomshemmet i Älvkarleby kommun.

Genom beslut den 2 april 1943 bemyndigade Kungl. Maj:t medicinalstyrelsen att med anlitanade av anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. gå i författning om förvärv för statens räkning av nämnda ålderdomshem för sagda ändamål.

Sedan de förvaltningsrättsliga förutsättningarna för ett giltigt beslut om slutande av avtal mellan kommunen och kronan angående fastighetsförsäljningen sålunda uppfyllts, har endast återstått att uppräta vederbörliga

köpehandlingar. Från kommunens sida har icke någonting underlåtits för att ett slutgiltigt köpeavtal skulle kunna komma till stånd. Att ett sådant avtal likväl icke åstadkommits beror icke på omständigheter, för vilka kommunen kan lastas. Från statens sida ha tidigare gjorda utfästelser icke fullföljts i vidare mån än att av den ursprungligen beräknade köpeskillingen i december 1952 till kommunen utbetalats 75 000 kronor, varjämte efter framställningar från kommunen mellan denna och medicinalstyrelsen år 1953 träffats preliminärt avtal om förvärv av ålderdomshemmet för den ursprungligen beräknade köpeskillingen 148 000 kronor för byggnaden och 13 330 kronor för markområdet — under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande. Samtidigt som medicinalstyrelsen underställt köpeavtalet Kungl. Maj:ts prövning har styrelsen upplyst, att ålderdomshemmet ej längre torde kunna användas för det avsedda ändamålet. Medicinalstyrelsen har emellertid ansett, att köpet borde fullföljas på grundval av den föreliggande utredningen, samt har tillika föreslagit, att riksdagens bemyndigande inhämtas att föranstalta om fastighetens försäljning eller, därest så skulle anses lämpligare, träffa överenskommelse om fastighetens utnyttjande för annat statligt ändamål.

Departementschefen har i likhet med statskontoret funnit, att en ytterligare undersökning borde göras beträffande avvecklingen av mellanhavandet med Älvkarleby kommun, varför han jämlikt bemyndigande därtill tillkallat en särskild utredningsman. Med understrykande av det angelägna i att denna avveckling komme till stånd så snart som möjligt har departementschefen slutligen uttalat, att riksdagens bemyndigande torde böra inhämtas att — därest undersökningarna skulle giva vid handen, att köpet borde fullföljas men att fastigheten icke lämpligen kunde utnyttjas för statligt ändamål — försälja densamma.

I detta uttalande äro vi beredda att instämma, såvitt detsamma avser angelägenheten av en snar uppgörelse med kommunen, varjämte vi icke vilja ifrågasätta behovet av en ytterligare utredning angående fastighetens framtida disposition efter köpets fullföljande. Så till vida måste frågan självfallet göras till föremål för ytterligare överväganden. Vi ha däremot icke övertygats om vare sig nödvändigheten eller önskvärdheten av att sammankoppla frågan om statens fullföljande av sin tidigare utfästelse om förvärv av fastigheten med frågan om dess utnyttjande för annat statligt ändamål eller — i andra hand — dess försäljning. Enligt vad statskontorets ombudsman i särskilt yttrande framhållit, föreligger icke något för kronan rättsligen bindande avtal. Den föreliggande frågan bör emellertid enligt vår mening icke vara begränsad till en fråga om huruvida parterna på ett civilrättsligt oanfäktbart sätt slutit avtal om fastighetens försäljning, utan frågan gäller ytterst huruvida en kommun i förlitande på ett riksdagsbeslut och på de åtgärder, som en därtill vederbörligen bemyndigad statlig myndighet träffat i kraft av detta beslut, bör kunna fordra av staten

att en gång gjorda utfästelser fullföljas utan hänsynstagande till sedermera ändrade och oförutsedda förhållanden, som uppstått till följd av utvecklingens krav. Därtill kommer, att kommunen på grund av förseningen med iordningställandet av det nya ålderdomshemmet, vilken främst får tillskrivas den statliga byggnadsregleringen, åsamkats merkostnader till ett belopp, som av kommunen uppskattats till 500 000 kronor. Därest frågan om byggande av nytt ålderdomshem icke hade aktualiserats genom att medicinalstyrelsen på ett tidigt stadium hört sig för hos kommunen angående möjligheten att få förvärva fastigheten för tillgodoseendet av platsbehovet inom den statliga sinnessjukvården, hade ålderdomshemsfrågan kunnat komma att lösas på annat sätt än som skett. För att överlåtelsen av ålderdomshemmet från kommunen till staten skulle kunna komma till stånd förutsattes nämligen, att ett nytt ålderdomshem uppfördes i kommunen och kunde tagas i bruk för sitt ändamål. Man kan därför icke bortse från dessa merkostnader i detta sammanhang, samtidigt som man i likhet med medicinalstyrelsen måste konstatera, att de inträdda kostnadsstegringarna bero av omständigheter, över vilka kommunen icke kunnat råda. Vi dela därför helt medicinalstyrelsens uppfattning då vi anse, att köpet bör fullföljas på grundval av föreliggande utredning under de i det preliminära köpeavtalet angivna villkoren. Något godtagbart skäl för en reducering av den ursprungligen beräknade köpeskillingen har icke förebragts. Gentemot statskontorets påstående att fastigheten undergått värdeminskning på grund av bristande underhåll från kommunens sida vilja vi upplysa om att kommunen låtit utföra en kostnadskrävande omläggning av fastighetens tak, varjämte fastighetens årliga underhåll får betecknas såsom normalt. Att kommunen däremot icke vidtagit några åtgärder med avseende å fastigheten, som kunde bli onyttiga vid en ändrad användning av densamma, säger sig självt och kan icke rimligtvis läggas kommunen till last såsom försummelse av underhållet av fastigheten. Den värdeminskning, som kan hänföras till enbart det förhållandet, att fastighetens ålder nu är högre än vid tidpunkten för den till grund för köpeskillingen åberopade värderingen, torde uppvägas av den ändring av penningvärdet, som skett under tiden.

Såvitt vi kunna finna, föreligger icke någon omständighet som borde utgöra hinder för att en slutgiltig uppgörelse skedde redan nu med Älvkarleby kommun angående statens förvärv av kommunens förutvarande ålderdomshem. Det kan enligt vårt förmenande icke betraktas såsom något otillbörligt gynnande av kommunen på statens bekostnad om köpet fullföljes på de villkor, som finnas angivna i det preliminära köpeavtalet. En sådan åtgärd vore tvärtom belingad av kravet på en korrekt behandling av kommunen. En ytterligare förlängning av väntetiden borde därför icke ifrågakomma, då en ny utredning endast synes behöva avse frågor, som äro kommunen ovidkommande.

Med hänvisning till vad som sålunda anförts hemställa vi,
att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att på det sättet avveckla mellanhavandet med Älvkarleby kommun, att köpet av ålderdomshemmet i fråga fullföljes i enlighet med tidigare gjorda utfästelser på den föreliggande utredningen, samt att riksdagen tillika ville bemyndiga Kungl. Maj:t att sedan köpet sålunda fullföljts försälja fastigheten, därest densamma icke lämpligen kan utnyttjas för statligt ändamål.

Stockholm den 23 mars 1954.

Eivor Wallin.

John Lundberg.

*Edvin Jacobsson,
Igelsbo.*